Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 6/2002 al Consiliului privind desenele sau modelele industriale comunitare și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 2246/2002 al Comisiei

[COM(2022) 666 final – 2022/0391 (COD)]

și privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind protecția juridică a desenelor și modelelor (reformare)

[COM(2022) 667 final – 2022/0392 (COD)]

(2023/C 184/07)

Raportor: **domnul Ferre WYCKMANS**

Sesizare	(a) Consiliul, 21.12.2022
	(b) Parlamentul European, 12.12.2022
	Consiliul, 21.12.2022
Temei juridic	(a) Articolul 304 din Tratatul privind funcționare a Uniunii Europene
	(b) Articolele 114 și 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru piața unică, producție și consum
Data adoptării în sesiunea plenară	22.3.2023
Sesiunea plenară nr.	577
Rezultatul votului	
(voturi pentru/voturi împotrivă/abțineri)	148/0/3

1. **Concluzii și recomandări**

1.1. Comitetul Economic și Social European (CESE) consideră că un sistem eficient de protecție a desenelor sau a modelelor industriale este benefic pentru consumatori și publicul larg, întrucât încurajează concurența și practicile comerciale loiale. De asemenea, contribuie la dezvoltarea economică prin stimularea creativității la nivelul industriei, al produselor, al activităților comerciale și al exporturilor.

1.2. În majoritatea statelor membre, desenul sau modelul industrial trebuie înregistrat la un oficiu național de proprietate industrială pentru a fi protejat prin lege. În conformitate cu legislația națională în cauză și cu tipul de desen sau model industrial, acesta din urmă poate fi protejat și prin dreptul de autor ca desen sau model industrial neînregistrat sau ca operă de artă. În unele state membre, protecția ca desen sau model industrial și protecția prin dreptul de autor se cumulează, în timp ce în altele se exclud reciproc. În anumite circumstanțe, un desen sau un model industrial este, de asemenea, eligibil pentru protecție în temeiul legislației privind concurența neloială, dar condițiile de protecție și domeniul de aplicare ale drepturilor și căilor de atac existente pot varia considerabil.

1.3. CESE consideră că este indispensabil să se adapteze cadrul juridic al desenelor sau al modelelor industriale la era digitală pentru a promova redresarea și reziliența UE și pentru a stimula inovarea și competitivitatea. Aprobă noua definiție a desenului sau a modelului industrial prevăzută în propunerea de directivă. Aceasta devine mai relevantă din perspectiva progresului tehnologic, prin extinderea conceptului de produs asupra desenelor sau a modelelor tehnologice care nu sunt încorporate în obiecte fizice.

1.4. CESE sprijină, de asemenea, limitarea protecției la caracteristicile aspectului, astfel cum sunt reprezentate în mod vizibil în cererea de înregistrare, deoarece aceasta sporește securitatea juridică a protecției.

1.5. CESE salută faptul că propunerea de regulament preia soluția stabilită de Curtea de Justiție a Uniunii Europene în hotărârea sa „Acacia” din 20 decembrie 2017 ([1]), în care a clarificat interpretarea noțiunii de „clauză privind repararea”, în special deoarece această soluție îmbunătățește protecția consumatorilor.

([1]) Cauzele conexate C-397/16 și C-435/16

1.6. Pe de altă parte, CESE nu consideră că fuzionarea taxei de publicare cu taxa de înregistrare va reduce valoarea totală a taxelor datorate, deoarece costul reînnoirilor, astfel cum a fost propus, se majorează drastic. Prin urmare, această măsură nu este atât de favorabilă IMM-urilor și proiectanților independenți pe cât se pretinde. CESE solicită să se prevadă sume mai mici pentru IMM-uri și proiectanții independenți, după caz, proporțional cu cifra de afaceri a acestora.

1.7. În opinia CESE, simplificarea adusă de eliminarea regulii privind „unitatea de clasă" este necesară, dar insuficientă, deoarece trebuie în continuare să se îmbunătățească ergonomia sistemelor de înregistrare a desenelor sau a modelelor industriale prezentate pe site-urile oficiilor naționale pentru proprietate industrială și al Oficiului Uniunii Europene pentru Proprietate Intelectuală (EUIPO, denumit în continuare „Oficiul"). Pentru a face față acestei provocări, oficiile s-ar putea adresa agenților de brevete, ajutând astfel IMM-urile și proiectanții independenți să își protejeze mai ușor desenele sau modelele industriale.

1.8. CESE consideră că nu este oportun să se utilizeze articolul 290 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) pentru a stabili norme privind litigiile și căile de atac împotriva deciziilor Oficiului, întrucât un act delegat are doar menirea de a completa actul de bază și trebuie să se refere numai la elemente neesențiale. Cu toate acestea, dispozițiile a căror adoptare prin act delegat este urmărită prin propunerea de regulament se referă la drepturile prevăzute la titlul VI din Carta drepturilor fundamentale privind justiția, inclusiv, în special, la articolul 47 privind dreptul la o cale de atac eficientă și la un proces echitabil. Prin urmare, acestea nu pot fi considerate elemente neesențiale.

1.9. CESE recomandă ca aceste dispoziții să fie definite ca atare prin regulament.

2. **Context**

2.1. În dreptul material, Directiva 98/71/CE a Parlamentului European și a Consiliului ([2]) (denumită în continuare „directiva") armonizează parțial legislațiile naționale privind protecția juridică a desenelor sau a modelelor industriale, iar Regulamentul (CE) nr. 6/2002 al Consiliului ([3]) (denumit în continuare „regulamentul") instituie un sistem autonom de protecție a drepturilor unitare în întreaga Uniune pentru desenele sau modelele industriale comunitare înregistrate și pentru desenele sau modelele industriale comunitare neînregistrate, cu condiția ca acestea din urmă să îndeplinească condițiile de protecție, și anume să fie noi și să aibă caracter individual. În lipsa înregistrării, titularul poate întâmpina dificultăți în a dovedi existența unui drept asupra desenului sau a modelului industrial. Totodată, durata protecției este limitată la trei ani, iar domeniul de aplicare al drepturilor conferite este mai mic.

2.2. Regulamentul a fost modificat în 2006 pentru a pune în aplicare aderarea UE la sistemul de înregistrare internațională de la Haga, al cărui scop era de a institui o procedură unică, simplă, necostisitoare și centralizată de înregistrare a desenelor și a modelelor industriale în cadrul Organizației Mondiale a Proprietății Intelectuale (OMPI).

2.3. Regulamentul exceptează piesele de schimb de la protecția desenelor sau a modelelor industriale comunitare, deoarece nu s-a putut ajunge la un acord pe această temă în cursul lucrărilor de elaborare a directivei. În lipsa sprijinului din partea Consiliului, Comisia și-a retras propunerea de revizuire a directivei în 2014.

2.4. Prezenta propunere vine în continuarea acestui eșec și rezultă din Comunicarea Comisiei din 25 noiembrie 2020 intitulată „Valorificarea la maximum a potențialului inovator al UE – Un plan de acțiune privind proprietatea intelectuală care să sprijine redresarea și reziliența UE", publicată ca urmare a reformei dreptului mărcilor. Ambiția sa este de a fi mai adecvată erei digitale, mai accesibilă și mai eficientă pentru proiectanții independenți, IMM-uri și industrii, mai puțin costisitoare și complicată, precum și de a spori securitatea juridică a sistemului de protecție.

3. **Observații generale**

3.1. Un desen sau un model industrial constă în aspectul ornamental al unui obiect. Acesta poate fi tridimensional sau bidimensional. Un desen sau un model industrial de succes armonizează funcția și forma. Indiferent dacă este vorba despre mese sau telefoane, desenul sau modelul industrial face ca obiectul să fie atrăgător sau preferabil altuia.

3.2. Un desen sau un model industrial se aplică mai multor produse industriale și artizanale, cum ar fi: instrumente tehnice sau medicale, ceasuri de mână, bijuterii, articole de lux, produse de uz casnic, aparate electrice, vehicule, structuri arhitecturale, produse textile, produse de agrement etc.

3.3. Conferind obiectului un caracter atrăgător și putere de atracție, desenul sau modelul industrial majorează valoarea de piață a produsului. Protejarea unui desen sau a unui model industrial contribuie, prin urmare, la asigurarea randamentului investiției.

([2]) Directiva 98/71/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 octombrie 1998 privind protecția juridică a desenelor și modelelor industriale (JO L 289, 28.10.1998, p. 28).

([3]) Regulamentul (CE) nr. 6/2002 al Consiliului din 12 decembrie 2001 privind desenele sau modelele industriale comunitare (JO L 3, 5.1.2002, p. 1).

3.3.1. CESE consideră că un sistem eficient de protecție este, prin urmare, benefic pentru consumatori și publicul larg, întrucât încurajează concurența și practicile comerciale loiale.

3.3.2. De asemenea, promovează dezvoltarea economică prin stimularea creativității în industrie și în producția industrială, precum și dezvoltarea activităților comerciale și a exporturilor.

3.4. În majoritatea statelor membre, desenul sau modelul industrial trebuie înregistrat la un oficiu național de proprietate industrială pentru a fi protejat prin lege. În funcție de legislația națională aplicabilă și de tipul de desen sau model industrial, acesta din urmă poate fi protejat și prin dreptul de autor ca desen sau model industrial neînregistrat sau ca operă de artă.

3.5. În unele state membre, protecția desenelor sau a modelelor industriale și protecția prin drepturi de autor se suprapun, în timp ce în altele se exclud reciproc. Un desen sau un model industrial este, de asemenea, eligibil pentru protecție în temeiul legislației privind concurența neloială, dar condițiile de protecție și domeniul de aplicare ale drepturilor și căilor de atac existente pot varia.

3.6. Având în vedere obiectivele UE de a stimula redresarea și reziliența și de a încuraja inovarea și competitivitatea, CESE consideră că este esențial să se realizeze adaptarea cadrului juridic pentru desene sau modele industriale la era digitală. CESE aprobă noua definiție propusă, deoarece aceasta este pertinentă din perspectiva progresului tehnologic, extinzând în același timp conceptul de produs pentru a include desenele sau modelele tehnologice care nu sunt încorporate în obiecte fizice.

3.7. CESE aprobă, de asemenea, consolidarea securității juridice asociată limitării protecției la caracteristicile privind aspectul, astfel cum sunt reprezentate în mod vizibil în cererea de înregistrare.

3.8. Comitetul sprijină, totodată, adaptarea domeniului de aplicare a drepturilor conferite prin înregistrarea unui desen sau a unui model industrial astfel încât să acopere problemele legate de utilizarea tehnologiilor de imprimare 3D, precum și adăugarea, la fel ca în cazul dreptului mărcilor, dreptului titularilor desenelor sau modelelor industriale de a împiedica mărfurile contrafăcute să tranziteze teritoriul Uniunii sau ca acestea să fie plasate sub un regim vamal fără a fi puse în liberă circulație pe teritoriul respectiv, în scopul de a combate contrafacerea.

4. **Observații specifice**

4.1. ***Clauza privind repararea și protecția consumatorilor***

4.1.1. Protecția pieselor de schimb (denumite în continuare „piese ale unui produs complex”) prin legislația privind desenele sau modelele industriale a făcut să curgă multă cerneală. Obținută ca urmare a regulamentului, aceasta este însoțită de o excepție, cunoscută sub denumirea de „clauză privind repararea”, pentru a limita monopolul fabricanților sau al producătorilor de echipamente (în special din industria autovehiculelor) pe piața pieselor de schimb (articolul 110. Această „clauză privind repararea” prevede că titularul unui desen sau model industrial referitor la o piesă de schimb nu poate să exercite un monopol sau să împiedice un terț să introducă pe piață piese de schimb pentru repararea unui produs și să îi restabilească aspectul inițial.

4.1.2. Într-adevăr, producătorul unui produs finit complex (mașină, ceas, telefon mobil etc.) controlează adesea întregul lanț de producție. Prin urmare, este probabil că acesta va obține un profit dublu, mai întâi pe piața vânzării produsului finit, dar și pe piața vânzării de piese de schimb.

4.1.3. Cu toate acestea, economia comportamentală a stabilit că majoritatea consumatorilor aleg pe baza prețului de vânzare al produsului inițial, fără a se interesa de prețul de vânzare al serviciilor ulterioare. Prin urmare, aceștia devin captivi ai investiției lor inițiale și sunt obligați să suporte un preț pe care nu l-ar fi acceptat neapărat în alte circumstanțe.

4.1.4. Prin urmare, CESE observă că această situație poate da naștere unor probleme legate de dreptul concurenței, deoarece producătorul/asamblorul inițial, care deține un drept asupra desenului sau modelului industrial are un avantaj concurențial important, care, în cele din urmă, poate prejudicia consumatorul:

— în raport cu clienții săi, permițându-i să perceapă prețuri ridicate sau să efectueze vânzări conexe;

— în raport cu reparatorii, pentru a acapara piața sau a-și impune condițiile acelor reparatori pe care acceptă să îi aprovizioneze;

— în raport cu furnizorii săi, în măsura în care le-ar putea interzice să aprovizioneze reparatori independenți sau le-ar putea interzice furnizorilor independenți să îi copieze piesele pentru a aproviziona piața reparațiilor.

4.1.5. Pentru a evita monopolizarea pieței secundare, legiuitorul UE a decis să limiteze drepturile care pot fi obținute cu privire la piesele de schimb.

— Prima limitare este uneori denumită excepția „obligației de adaptare” (*must match*) [articolul 8 alineatul (2)]. Aspectul exterior al unui produs care este necesar pentru legătura cu un alt produs nu poate fi protejat.

— A doua limitare privește protecția pieselor care nu sunt vizibile.

4.1.6. O piesă care nu este vizibilă în timpul utilizării normale a produsului nu poate fi protejată prin brevetarea unui desen sau model industrial [articolul 4 alineatul (2)].

Printre acestea se numără:

— componentele mecanice ale unui ceas;

— interiorul majorității motoarelor produselor electrocasnice;

— motorul unei mașini (considerat a nu fi vizibil în timpul utilizării normale a vehiculului, chiar dacă motorul poate fi văzut cu ușurință prin ridicarea capotei).

4.1.7. Piesele de schimb care pot fi protejate sunt, prin urmare, cele care nu includ niciun mecanism de interconectare și sunt vizibile. Prin urmare, în temeiul regulamentului, este posibil să se protejeze un număr mare de piese. De exemplu, pentru un autoturism, acestea vor fi:

— farurile;

— aripile;

— capota și portierele (dar nu balamalele);

— volanul.

4.1.8. Prin urmare, produsul care nu este protejat prin brevetarea unui desen sau model industrial poate fi reprodus de orice producător concurent de piese de schimb și poate fi introdus pe piața reparațiilor.

4.1.9. Cu toate acestea, aplicarea acestor dispoziții a ridicat semne de întrebare. CESE salută așadar faptul că propunerea de regulament ia în considerare soluția propusă de Curtea de Justiție a Uniunii Europene în Hotărârea Acacia din 20 decembrie 2017, în care a clarificat interpretarea care trebuie dată noțiunii de „clauză privind repararea”.

4.1.10. CESE subliniază că Curtea de Apel din Paris a aplicat concret această soluție în Hotărârea sa din 11 septembrie 2018 în cauza nr.°2017/01589, în cazul jantelor comercializate pe un site de vânzări online. „Clauza privind repararea” nu putuse fi invocată în mod valabil de vânzător, întrucât aceste jante au fost oferite „în scopul personalizării estetice a vehiculelor” și în scop de „tuning”. Prin urmare, jantele în cauză au fost considerate contrafăcute, iar vânzătorul a fost sancționat pentru contrafacerea modelelor industriale.

4.1.11. Unele state membre au liberalizat piața pieselor de schimb. Legea franceză nr. 2021-1104 din 22 august 2021 „Climă și reziliență” deschide piața pentru vânzarea anumitor piese de schimb auto începând de la 1 ianuarie 2023.

4.1.12. Scopul acestei măsuri este de a reduce prețurile pe această piață. Între 2019 și 2020, acestea au crescut în medie cu 8 %, parțial ca urmare a creșterii complexității tehnice a diferitelor piese, cum ar fi motoarele oglinzilor electrice, senzorii instalați în parbrize etc. Cele mai liberale state în acest sector nu au o industrie foarte dezvoltată, spre deosebire de Germania, o țară cu producători de automobile puternici, dar în care piața este deja mai deschisă.

În Franța, începând de la 1 ianuarie 2023, producătorii de echipamente, indiferent dacă sunt montatori inițiali, adică participanți la asamblarea vehiculului nou, sau independenți, vor putea comercializa piesele pentru geamuri. Producătorii de echipamente care au participat la prima montare a altor piese detașabile vizibile (piese optice, oglinzi retrovizoare etc.) vor putea, prin urmare, să comercializeze piesele la fel ca și fabricanții.

4.2. ***Costul protecției desenelor sau a modelelor industriale***

4.2.1. EUIPO dispune de un sistem de brevetare a desenelor sau a modelelor industriale online, la un cost actual care pornește de la 350 EUR. CESE reamintește că un desen sau model industrial comunitar înregistrat este valabil pe o perioadă inițială de cinci ani, calculată de la data brevetării, și că poate fi reînnoit la fiecare cinci ani pe o perioadă de maximum 25 de ani.

4.2.2. La costul brevetării se adaugă trei tipuri de taxe:

— taxa de înregistrare de 230 EUR, plus o taxă de înregistrare suplimentară de 115 EUR pentru 2 până la 10 înregistrări suplimentare și de 50 EUR pentru mai mult de 10 înregistrări;

— taxa de publicare de 120 EUR, care poate fi majorată cu 60 EUR pentru 2 până la 10 publicări suplimentare și cu 30 EUR pentru mai mult de 10 publicări;

— taxa de amânare a publicării de 40 EUR, care poate fi majorată cu 20 EUR pentru 2 până la 10 desene sau modele industriale și cu 10 EUR pentru mai mult de 10.

4.2.3. Valoarea taxelor care trebuie plătite depinde de doi factori:

— numărul de desene sau modele industriale pentru care s-au depus cereri;

— dacă publicarea desenului sau a modelului industrial este amânată sau nu.

4.2.4. Structura lor corespunde următorului model:

— o taxă de bază pentru un singur desen sau model industrial sau pentru primul desen sau model industrial dintr-o cerere multiplă;

— o taxă redusă pentru al doilea până la al zecelea desen sau model;

— o reducere suplimentară a taxei pentru fiecare desen sau model începând cu al 11-lea.

4.2.5. Propunerea de regulament prevede o reducere cu 70 EUR a costului primei reînnoiri (după cinci ani) și o majorare la 140 EUR pentru a doua reînnoire (după 10 ani), la 280 EUR pentru a treia reînnoire (după 15 ani) și la 560 EUR pentru a patra reînnoire (după 20 de ani). Suma taxelor pentru primele două reînnoiri rămâne aceeași cu cea datorată în prezent, și anume 210 EUR în total, însă taxele de reînnoire ulterioare cresc drastic.

4.2.6. Această propunere nu pare să fie atât de favorabilă IMM-urilor și proiectanților independenți pe cât se susține. CESE solicită așadar să se prevadă sume mai mici pentru IMM-uri și proiectanții independenți, după caz, proporțional cu cifra de afaceri a acestora.

4.2.7. În plus, CESE nu consideră că modificarea structurii taxelor, care constă în fuzionarea taxelor de publicare și de înregistrare, va reduce costul total al taxelor.

4.3. ***Eliminarea regulii privind „unitatea de clasă”***

4.3.1. Chiar dacă o brevetare poate avea ca obiect mai multe desene și modele industriale, acestea trebuie să fie în mod necesar destinate încorporării sau aplicării pe produse care aparțin aceleiași „clase”, în temeiul regulii „unității de clasă”. Aceste clase sunt organizate într-o listă intitulată „Clasificarea de la Locarno”.

4.3.2. Clasificarea de la Locarno, potrivit articolului 2 alineatul (1) din Acordul de la Locarno, „nu are, în sine, decât un caracter administrativ” și include:

— o listă a claselor și a subclaselor;

— o listă alfabetică a produselor care constituie desene și modele industriale, indicând clasele și subclasele în care sunt plasate;

— note explicative.

4.3.3. Eliminarea regulii „unității de clasă” prevăzută în propunerea de regulament, care ar permite întreprinderilor să depună cereri multiple de brevetare pentru desene și modele industriale prin combinarea mai multor desene sau modele industriale în cadrul aceleiași cereri multiple unice, fără a fi necesar să se limiteze la produse care aparțin aceleiași clase Locarno, urmărește să încurajeze IMM-urile și proiectanții independenți să își breveteze desenele și modelele industriale pentru a le proteja.

4.3.4. În opinia CESE, simplificarea adusă de eliminarea regulii privind „unitatea de clasă” este necesară, dar insuficientă, deoarece trebuie în continuare să se îmbunătățească ergonomia sistemelor de brevetare a desenelor sau a modelelor industriale prezentate pe site-urile oficiilor naționale pentru proprietate industrială și al EUIPO

4.3.5. Pentru a face față acestei provocări, oficiile ar putea utiliza expertiza agenților de brevete, ajutând astfel IMM-urile și proiectanții independenți să își protejeze mai ușor desenele sau modelele industriale.

4.3.6. Desigur, agenții de brevete vor continua să consilieze titularii de drepturi în exploatarea desenelor sau a modelelor lor industriale și să îi reprezinte în cazul unor litigii în instanță.

4.4. ***Delegarea de competențe și adoptarea de acte delegate***

4.4.1. Propunerea de regulament prevede că dispozițiile referitoare la litigiile privind drepturile asupra desenelor sau a modelelor industriale vor fi adoptate prin acte delegate.

Acestea se referă la:

— retragerea și modificarea desenului sau modelului industrial (articolele 47a și 47b);

— acțiuni în nulitate (articolul 53a);

— căile de atac împotriva deciziilor Oficiului (articolul 55a);

— procedura orală în fața camerelor de recurs ale Oficiului (articolul 64a);

— investigare (articolul 65a);

— notificarea deciziilor și a citațiilor de înfățișare (articolul 66a);

— procedura de comunicare către Oficiu (articolul 66d);

— calcularea și durata termenelor procedurale (articolul 66f);

— reluarea procedurii în fața Oficiului (articolul 67c);

— reprezentarea profesională în fața Oficiului în caz de litigiu (articolul 78a);

— plata taxelor și a tarifelor (articolul 106aa).

4.4.2. CESE consideră că nu este oportun să se utilizeze articolul 290 din TFUE pentru a stabili normele privind litigiile și căile de atac împotriva deciziilor Oficiului, întrucât un act delegat are exclusiv scopul de a completa actul de bază și trebuie să se refere numai la elemente neesențiale. Or, dispozițiile menționate se referă la drepturile prevăzute la titlul VI din Carta drepturilor fundamentale privind justiția, în special la articolul 47 privind dreptul la o cale de atac eficientă și la un proces echitabil. Prin urmare, acestea nu pot fi considerate elemente neesențiale ale actului de bază.

Bruxelles, 22 martie 2023.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG